

СОЦІОЛІНГВІСТИКА

УДК 811.161.2:811.161.1:811.111]'27

Юліане Бестерс-Дільгер, проф.
Фрайбурзький університет, Німеччина

УКРАЇНЬСЬКА, РОСІЙСЬКА ТА АНГЛІЙСЬКА МОВИ У СПРИЙНЯТТІ УКРАЇНЦІВ (на матеріалі всеукраїнського опитування 2013 року)

У статті проаналізовано результати всеукраїнського опитування в березні 2013 р., у якому взяли участь 6000 респондентів. Питання стосувалися: а) рідної мови респондента; б) його думки про російську мову як другу державну; в) обов'язку держслужбовців володіти українською і російською мовами; г) української, російської та англійської мов як обов'язкових шкільних предметів.

Ключові слова: Україна, мовна ситуація, українська мова, російська мова, англійська мова, рідна мова, друга державна мова, шкільні мови.

У пропонованій статті представлено фрагмент міжнародного дослідницького проекту "Регіон, нація і так далі. Міждисциплінарна і транскультурна реконцептуалізація України", яким керує швейцарський славіст Ульріх Шмід з університету Санкт Галлен. Темою цього проекту є регіональна диференціація в Україні – у галузі економіки, релігії, історичної пам'яті, літературного канону та мов. Головне питання нашого дослідження було сформульовано так: "Чи відповідають дійсності твердження західноєвропейських медіа, спричинені публікацією книги "The clash of civilizations" (1996) Самуела Хантінгтона, про те, що західна Україна – це єдиний гомогенний блок, який орієнтується на Західну Європу, а східна Україна цілком зорієнтована на Росію?"

У березні 2013 року було проведено репрезентативне всеукраїнське опитування, яке включало 14 запитань лінгвістичного характеру. В опитуванні взяли участь 6000 осіб. Інший інструмент збору даних – дискусії так званих "фокус-груп", зокрема вчителів української мови чи членів меншин, у 12 містах України. Нижче подано результати опитування щодо ставлення громадян України до української, російської та англійської мов.

Розглянемо чотири питання:

1. Яка мова для Вас є рідною?
2. Чи вважаєте Ви, що російська мова повинна бути другою державною?
3. Чи згодні Ви з тим, що у Вашій області кожен державний службовець повинен володіти українською/російською мовою?
4. Чи згодні Ви з тим, що у Вашій області такі мови повинні бути обов'язковими шкільними предметами: українська / російська / англійська?

Щоправда, ці питання ставляться не вперше. Ми їх уже використовували в іншому проекті у 2006 році. Але саме тому вони цікаві, адже є можливість порівняти відповіді й виявити певну динаміку.

1. Яка мова для Вас є рідною?

Це питання ставиться регулярно при проведенні всеукраїнського перепису населення. Результати у відсотках наведено в таблиці 1. Як прийнято в українських статистичних дослідженнях, області розподілено на п'ять регіонів: Захід, Північ, Центр, Схід, Південь¹.

Існує стабільний стереотип, що на Заході й частково на Півночі та в Центрі вважають українську мову єдиною рідною, тоді як на Сході та Півдні домінує російська. Наші дані підтверджують цей стереотип: немає жодної області на Сході і Півдні, де б показник української мови як єдиної рідної становив понад п'ятдесят відсотків. Навпаки, жителі західних областей називають українську мову своєю домінантною рідною. Проте деякі з північних та центральних областей засвідчують навіть вищий відсоток української рідної мови, ніж одна західна – Чернівецька. У п'ятнадцяти областях України українська мова є домінантною рідною. Але потрібно взяти до уваги, що "рідна мова" зовсім не означає, що респондент засвоїв цю мову першою чи говорить нею дуже добре або й узагалі розмовляє нею. "Рідна мова" – це швидше та мова, до якої індивід відчуває певну прихильність, лояльність.

¹ Існує й інша класифікація областей, яку використовує, наприклад, Центр Разумкова: Захід, Центр, Схід, Південь. Але тоді центр з десятима областями охоплює понад 32 % населення всієї країни. Тому ми надаємо перевагу нашому розподілу з такими частками населення: Захід – 18,9 %, Північ – 17,4 %, Центр – 15,1 %, Схід – 33,5 %, Південь – 15,1 %.

Таблиця 1. Яка мова для Вас є рідною?

Область	Укр.	Рос.	Укр. + рос.	Укр. + 1*	Рос. + 1**	Інша	Сур- жик	Важко відпо- вісти
Захід								
Волинська	93,1	0,8	3,8	0,8	0,8	0,8	0	0
Рівненська	93,8	0,7	2,1	0	0	0	0	3,4
Львівська	96,1	1,8	1,5	0,3	0	0	0	0,3
Івано-Франків.	98,9	0,6	0	0,6	0	0	0	0
Тернопільська	97,9	0,7	0,7	0	0	0	0	0,7
Чернівецька	60,7	5,1	1,7	4,3	0	26,5	0	1,7
Закарпатська	88,8	1,3	5,6	1,9	0,6	0,6	1,3	0
Північ								
Київ. обл.	83,5	4,5	10,7	0,4	0	0,8	0	0
м. Київ	66,3	9,2	23,7	0,3	0,3	0	0,3	0
Чернігівська	49	4,7	43	0,7	0	0	1,3	1,3
Житомирська	83,3	2,4	12,5	0	0,6	0	1,2	0
Сумська	52,6	5,1	35,3	0	1,3	0,6	5,1	0
Центр								
Вінницька	88,9	5,6	5,1	0	0,5	0	0	0
Хмельницька	86,4	1,1	10,8	0,6	0	1,1	0	0
Кіровоградська	38,2	6,1	51,1	2,3	1,5	0	0	0,8
Черкаська	82,8	5,2	9,8	0	0,6	0	1,1	0,6
Полтавська	69,5	11,5	16	0	0,5	0,5	1	1
Схід								
Дніпропетров.	39,8	26,2	32,7	0	0,4	0,7	0,2	0
Харківська	16,8	37,5	41,9	0,3	0,6	0	2,5	0,6
Запорізька	18,1	30,5	42,8	0	0,4	0,4	6,6	1,2
Донецька	10,9	47,7	37,6	0	0,7	2,3	0,7	0,4
Луганська	4,0	53,6	34,8	0	1,3	0	4,0	2,3
Південь								
Миколаївська	18,2	38,3	39	0	3,9	0	0	0,6
Одеська	20,8	29,4	32,7	1,3	10,6	4,6	0,7	0
Херсонська	46,5	16	34,7	0	0	2,1	0	0,7
АР Крим	7,8	65,9	14,5	0	2	9	0,4	0,4
Севастополь	2	86,3	9,8	0	2	0	0	0
Усього	50,9	21,2	23,2	0,4	1,1	1,6	1,1	0,5

* Українська плюс інша мова (але не російська).

** Російська плюс інша мова (але не українська).

Лояльність виключно до російської мови є сильною (тобто перевищує 50 відсотків) у трьох регіонах: Криму, Луганській області, Севастополі.

Цікаво розглянути ці дані в зіставленні з результатами попередніх опитувань. Проте неможливо просто порівняти цифри, наприклад, з даними перепису 2001 року, оскільки питання там звучало інакше: не можна було назвати більше однієї рідної мови. Якщо ми все-таки побіжно переглянемо дані перепису, то це тому, що нас цікавить питання: звідки взялися ці респонденти з двома рідними мовами? Становлять вони частину тих, хто в 2001 р. вважав українську мову рідною, чи тих, хто називав рідною російську?

Потрібно визнати, що контингент людей з двома рідними мовами складається передусім із тих, хто раніше визнавав українську мову своєю рідною. Якщо порівняти на таблиці два показники Чернігівської, Сумської, Вінницької, Хмельницької, Кіровоградської, Полтавської, Дніпропетровської, Харківської, Запорізької, Луганської, Миколаївської, Одеської та Херсонської областей, то можна побачити, що в усіх випадках різко зменшилася кількість людей з українською рідною мовою на користь респондентів з двома рідними мовами. Але є й важливі контр-прикладі: це місто Київ, Донецька область і АР Крим, де двомовні заступають більшу частину російськомовних.

В остаточному підсумку українська мова "втрачає" 16,6 %, а російська – 8,4 % порівняно з переписом 2001 року. Для однієї четвертої частини населення України обидві мови – рідні. Показово, що таких респондентів більше, ніж монолінгвальних росіян. Це позитивний бік наших даних. На сьогодні тих, хто вважає українську й російську рідними мовами, більше, ніж тих, хто називає рідною виключно російську.

Існує ще й інша можливість порівняння, зокрема з нашими репрезентативними даними від грудня 2006 р. [Мовна ... : 358, питання 65]. Там результат був таким: 55,5 % – тільки українська, 32 % – тільки російська, 11,1 % – українська і російська. Це було одне з перших опитувань, у якому було взагалі можливо назвати дві рідних мови. Ідея двох рідних мов набуває поширення. Порівняно з цими даними ситуація з українською мовою у 2013 р. погіршилася незначною мірою, а кількість монолінгвальних росіян істотно зменшилася.

Таблиця 2. Яка мова для Вас є рідною?
(Перепис населення 2001 року) [www.ukrstat.gov.ua]

Область	Українська	Російська
Захід		
Волинська	97,3	2,5
Рівненська	97	2,7
Львівська	95,3	3,8
Івано-Франківська	97,8	1,8
Тернопільська	98,3	1,2
Чернівецька	75,6	5,3
Закарпатська	81	2,9
Північ		
Київська обл.	92,3	7,2
м. Київ	72,1	25,3
Чернігівська	89	10,3
Житомирська	93	6,6
Сумська	84	15,6
Центр		
Вінницька	94,8	4,7
Хмельницька	95,2	0,7
Кіровоградська	88,9	3,5
Черкаська	92,5	6,7
Полтавська	90	9,5
Схід		
Дніпропетровська	67	32
Харківська	53,8	44,3
Запорізька	50,2	48,2
Донецька	24,1	74,9
Луганська	30	68,8
Південь		
Миколаївська	69,2	29,3
Одеська	46,3	41,9
Херсонська	73,2	24,9
АР Крим	10,1	77
Севастополь	6,8	90,6
Усього	67,5	29,6

Інші дані засвідчує опитування Центру Разумкова, проведене в жовтні 2008 р. [www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=290]. Відповідно до них кількість респондентів з двома рідними мовами становила тоді навіть 28,7 % – ще більше, ніж за нашими даними у 2013 р. Окрім того, співробітники Центру спостерігають динаміку визнання двох рідних мов, тому що кількість осіб з двома рідними мовами зросла від 15,6 % у 2006 р. до 21,5 % у 2007 р. Результат можна інтерпретувати так: поширюється білінгвізм, тобто лояльність до двох мов – української та російської. Це, можливо, пов'язане і зі зростанням подвійної ідентичності. Навіть немала частина тих людей, які, можливо, говорять переважно російською, починають відчувати певну лояльність до української мови. Через 22 роки після здобуття Україною незалежності це позитивний результат.

2. Чи вважаєте Ви, що російська мова повинна бути другою державною мовою на тому самому рівні, що й українська?

Регіональна диференціація знову підтверджує (табл. 3), що всі п'ять регіонів, де на це питання було дано чітку позитивну відповідь, тобто понад 50 %, розташовані на сході і півдні України: Харківська, Донецька, Одеська області, Крим із містом Севастополем. Існує тісний зв'язок між рідною мовою громадян і їх вимогою другої державної мови.

У цілому переважає негативне ставлення до двох державних мов. Якщо ми до результату другого стовпчика додамо результат третього, то виходить, що "проти" другої державної мови висловлюється 49,2 %. "За" другу державну мову голосує 44,7 %, це сума результатів стовпчиків четвертого і п'ятого. Видно, що великої різниці між цими двома сумами немає. Це могло б спонукати політиків знову винести це питання на порядок денний, адже раніше було обіцяно зробити російську мову другою державною. Але те, що відбувається нині, тобто використання Європейської хартії регіональних чи міноритарних мов для підтримки російської мови, є більш елегантним шляхом подальшого поширення російської мови і підвищення її статусу.

Таблиця 3. Чи вважаєте Ви, що російська мова повинна бути другою державною мовою на тому самому рівні, що й українська?

Область	Не згоден / не згодна	Швидше не згоден / не згодна	Швидше згоден / згодна	Згоден / згодна	Важко відповісти
Захід					
Волинська	66,2	25,4	1,5	5,4	1,5
Рівненська	65,5	17,2	2,1	3,4	11,7
Львівська	90	4,8	1,5	1,8	1,8
Івано-Фр.	90	7,2	0,6	1,1	1,1
Тернопілька	95,1	3,5	0	0	1,4
Чернівецька	19,7	42,7	7,7	6	23,9
Закарпатська	51,9	9,4	18,1	5,6	15
Північ					
Київ. обл.	61,2	17,8	7,4	7,9	5,8
м. Київ	49,9	22,3	10	12,5	5,3
Чернігівська	19,7	42,7	7,7	6	23,9
Житомирська	53	23,2	11,9	6,5	5,4
Сумська	17,9	28,8	28,8	14,1	10,3
Центр					
Вінницька	47,2	35,6	3,7	8,3	5,1
Хмельницька	69,3	15,9	5,7	4	5,1
Кіровоград.	26	13	41,2	18,3	1,5
Черкаська	36,2	33,3	16,1	10,3	4
Полтавська	49	27,5	12	4,5	7
Схід					
Дніпропетр.	26,2	15,4	26,2	27,3	4,9
Харківська	5	3,6	27,3	53,7	10,5
Запорізька	16,5	12,8	19,8	49,8	1,2
Донецька	3	6,1	13,7	73,8	3,4
Луганська	2,6	7,6	32,1	48	9,6
Південь					
Миколаївська	16,9	11	16,9	47,4	7,8
Одеська	4,3	7,6	25,7	57,8	4,6
Херсонська	29,2	17,4	16	28,5	9
АР Крим	1,6	5,5	20,8	63,5	8,6
Севастополь	0	3,9	15,7	78,4	2
Усього	34,4	14,8	15,9	28,8	6,1

Якщо ми знову порівняємо ці дані з нашими результатами опитування 2006 р. [Мовна ... : 346–347, питання 12], то з'ясуємо, що тоді тільки 24,8 % голосували за дві рівноправні державні мови. Навіть Центр Разумкова за результатами опитування в червні 2012 р. [http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=289] отримав на це питання тільки 23,9 %, тобто дуже схожий результат. Порівняно з 2005 р. Центр Разумкова навіть спостерігав різке зменшення кількості тих, хто виступав на дві державних мови (з 37 % у 2005 р. до 23,9 % у 2012 р.). За результатами обох опитувань – нашого і Центру Разумкова у червні 2012 р. – близько 70 % висловилися за одну державну мову – українську. Чому ж нині більше людей надають перевагу двом державним мовам? Можливо, тому, що проросійська мовна політика останніх років уже приносить перші плоди.

3. Чи згодні Ви з тим, що у Вашій області кожний державний службовець повинен володіти українською/російською мовою?

Для обох мов ми беремо до уваги лише протилежні позиції: цілком позитивну (так, я згоден / згодна) і цілком негативну (ні, я не згоден / не згодна) відповіді. Це дозволяє нам подати обидві мови в одній таблиці 4.

Наше опитування у грудні 2006 р. було першим, у якому було поставлено питання про обов'язковий іспит з української мови для кожного держслужбовця [Мовна... : 353, питання 45]. Тоді відповіді були: "так" – 50,9 %, "ні" – 34,5 %. Тепер знання української мови – широко визнана вимога для держслужбовців. Немає жодної області, де б проти цієї вимоги чітко висловилися більше двох відсотків. Результат для всієї країни (0,2 % ні, 86,4 % так) цілком переконливий. Навіть у Криму визнають значущість української мови.

Регіональна диференціація значно більше стосується володіння російською мовою. Звичайно, на Заході респонденти впевнені, що російська не має тієї самої значущості, що українська. Але не тільки там. Цікаво, що, крім Луганської, у жодній з областей знання російської мови не вважають важливішим, ніж володіння українською, навіть на півдні і сході України. У Криму українську і російську мови вважають рівнозначними. Це позитивний знак для майбутнього української мови в Україні.

Таблиця 4. Чи згодні Ви з тим, що у Вашій області кожний державний службовець повинен володіти українською/російською мовою?

Область	Українська		Російська	
	згоден / згодна	не згоден / не згодна	згоден / згодна	не згоден / не згодна
Захід				
Волинська	97,7	0	57,7	10,8
Рівненська	89	0	36,6	20
Львівська	100	0	17,6	17,6
Івано-Франківська	98,3	0	33,9	17,2
Тернопільська	95,8	0	4,9	14,6
Чернівецька	82,1	0	14,5	17,9
Закарпатська	91,9	0	21,9	12,5
Північ				
Київська обл.	98,3	0	65,7	3,7
м. Київ	96,4	0	66,3	1,7
Чернігівська	82,6	0	58,4	4,7
Житомирська	91,7	0,6	41,7	11,9
Сумська	69,2	0	53,2	1,9
Центр				
Вінницька	97,7	0	40,7	10,6
Хмельницька	97,2	0	30,1	1,7
Кіровоградська	56,5	0	38,9	1,5
Черкаська	87,4	0	47,7	2,3
Полтавська	94	0	62,5	3
Схід				
Дніпропетровська	83	0,4	65,5	2,2
Харківська	81,8	0	77,1	1,4
Запорізька	87,7	0	77,4	1,2
Донецька	76,3	0,4	72,4	0,4
Луганська	76,8	1	78,1	2
Південь				
Миколаївська	89	0	77,3	0
Одеська	76,6	0	65	0,3
Херсонська	90,3	0	64,6	1,4
АР Крим	76,5	0,8	75,3	0,4
Севастополь	80,4	2	80,4	2
Усього	86,4	0,2	56,5	5,1

Четверте питання стосується шкільної освіти. Ми додаємо англійську мову як міжнародну. І в цьому випадку беремо до уваги лише протилежні відповіді: цілком позитивну (так, я згоден / згодна) і цілком негативну (ні, я не згоден / не згодна) відповіді. Це дозволяє нам подати всі три мови в одній таблиці.

4. Чи згодні Ви з тим, що у Вашій області такі мови повинні бути обов'язковими шкільними предметами: українська / російська / англійська?

Обов'язковому предмету "українська мова" надають перевагу понад дві третини населення в усіх областях, за двома винятками (табл. 5): Кіровоградська область (52,7 %) і Севастополь (49 %). Кіровоградська область – незвичайна, тому що це єдине територіальне утворення, де понад 50 % висловилися проти англійської. Але й у російській мові друзів там небагато.

Цікаво, що відсоток тих, хто приймає англійську мову як обов'язковий шкільний предмет, у цілому вищий, ніж тих, хто вважає таким предметом російську! Це відповідає результату нашого опитування 2006 р., де респонденти погодилися, що "обов'язково у загальноосвітній школі вивчати як окремі дисципліни" потрібно: українську мову – 83,7 %, російську – 60,3 %, англійську – 61,1 % [Мовна ... : 356–357, питання 56]. І тоді вже англійській мові надавали перевагу перед російською.

Регіональна диференціація очевидна: якщо ми порівняємо області, то Захід, Схід і Центр поділяють думку, що англійська мова важливіша, ніж російська. Прикладом є Львівська область, де тільки 6 % за російську мову і лише 5 % проти англійської. Схід і Південь у цілому впевнені, що важливіше володіти російською, ніж англійською. Підтверджується стереотип, що Захід, а також Північ і Центр (за єдиним винятком Кіровоградської області) більше орієнтовані на Європу.

Таблиця 5. Чи згодні Ви з тим, що у Вашій області такі мови повинні бути обов'язковими шкільними предметами: українська / російська/ англійська?

Область	Українська		Російська		Англійська	
	згоден / згодна	не згоден / не згодна	згоден / згодна	не згоден / не згодна	згоден / згодна	не згоден / не згодна
Захід						
Волинська	90,8	0,8	43,8	11,5	63,8	2,3
Рівненська	82,8	0,7	24,8	14,5	55,9	9
Львівська	99,4	0	5,8	35,2	44,2	5,2
Івано-Фр.	97,2	0	9,4	22,2	50	0,6
Тернопільська	97,9	0	7,6	26,4	32,6	12,5
Чернівецька	81,2	0	10,3	12	16,2	6
Закарпатська	91,9	0	22,5	16,3	49,4	13,1
Північ						
Київ. обл.	89,7	0	53,7	5,8	57,4	10,3
м. Київ	90,5	0	51,8	5	59,9	3,6
Чернігівська	81,9	0	57,7	2	64,4	2
Житомирська	90,5	0,6	23,2	14,3	44,6	7,7
Сумська	71,8	0	54,5	1,9	59,6	8,3
Центр						
Вінницька	82,4	0	40,7	9,3	43,1	5,6
Хмельницька	96	0	26,1	13,1	32,4	8
Кіровоград.	52,7	1,5	13,7	12,2	8,4	50,4
Черкаська	86,8	0	64,4	1,7	71,8	1,7
Полтавська	87,5	0	47	5,5	57,5	4,5
Схід						
Дніпропетр.	80,1	0,7	62,2	3,4	62,4	9,2
Харківська	87,6	0,6	85,1	0,8	73,6	1,7
Запорізька	75,3	0,8	70,4	1,2	51	15,6
Донецька	83,2	0,5	83,2	0	73,4	1,2
Луганська	77,2	0,3	80,8	0,3	73,8	0,3
Південь						
Миколаївська	84,4	0	77,3	0	76,6	0
Одеська	66,3	0	62	0,7	48,5	3,3
Херсонська	91,7	0	62,5	0	63,2	8,3
АР Крим	70,2	3,5	78,4	0	69,8	3,5
Севастополь	49	13,7	72,5	0	52,9	17,6
Усього	83,4	0,5	52,9	7,2	57,2	6,4

Загальні висновки

1. У цілому підтверджуються стереотипи про ставлення до мов у різних макрорегіонах України.

2. Поширюється визнання двох рідних мов. Українська мова все більше й більше входить у свідомість громадян принаймні як друга рідна мова.

3. Засвідчено тенденцію до поширення ідеї двох державних мов, яка протягом останніх років мала меншу підтримку, але все ще "проти" висловлюються більше людей, ніж "за".

4. Ніхто більше не має сумнівів щодо ролі української мови як державної, навіть на сході і півдні України.

5. Вивчення англійської мови набуло поширення по всій Україні. Лише на Сході і Півдні вона поступається російській. Здається, що ставлення до англійської набуває динамічного розвитку. Це, звісно, зовсім не означає, що українці добре опанували англійську. Показники засвідчують швидше бажання виїхати за кордон, про що мріють, за даними Центру Разумкова [www.razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=4112], 40 % населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мовна політика та мовна ситуація в Україні: аналіз і рекомендації / за ред. Юліане Бестерс-Дільгер. – К. : Видавничий дім "Києво-могилянська Академія", 2010. – 363 с.

2. www.razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=4112.

3. http://razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=289.

4. www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=290.

5. www.ukrstat.gov.ua.

Стаття надійшла до редакції 24.04.13

Юліане Бестерс-Дільгер, проф.
Фрайбурзький університет, Германия

Український, російський і англійський мови в сприйнятті українців: на матеріалі всеукраїнського опроса 2013 г.

В статті розглянуті результати всеукраїнського опроса в березні 2013 року, в якому брали участь 6000 респондентів. Питання стосуються а) рідного мови респондента, б) його думки про російську мову як другу державну,

в) обязанности госслужащих владеть украинским и русским языками, г) украинского, русского и английского языков как обязательных школьных предметов.

Ключевые слова: Украина, языковая ситуация, украинский язык, русский язык, английский язык, родной язык, второй государственный язык, школьные языки.

Juliane Besters-Dilger, Dr Hab., Professor
University of Freiburg, Germany

Ukrainian, Russian and English languages in the perception of Ukrainians on the basis of a Ukraine-wide survey in 2013

The contribution presents and analyzes the results of a Ukraine-wide survey carried out in March 2013 and encompassing answers of 6000 respondents. The questions concern a) the mother tongue, b) the acceptance of Russian as a second state language, c) the obligation of civil servants to master Ukrainian and Russian, and d) Ukrainian, Russian and English as compulsory school subjects.

Key words: Ukraine, language situation, mother tongue, language attitude, Ukrainian language, Russian language, English language, second state language, school language.

УДК 811.161.2 + 811.161.1]'27

Стефан Узунов, канд. філол. наук
Софійський університет Святого Климента Охридського, Болгарія

МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ: БІЛІНГВІЗМ ЧИ ДИГЛОСІЯ?

У статті розглянуто загальні соціолінгвістичні поняття білінгвізму та диглосії, схарактеризовано мовну ситуацію в Україні. Зроблено висновок, що в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століття мовна ситуація має ознаки диглосії, а не білінгвізму, що негативно позначається на функціонуванні української мови в українському двомовному суспільстві.

Ключові слова: мовна ситуація, мовний і культурний контакти, суржик, білінгвізм, диглосія.

На межі ХХ–ХХІ ст. мовна ситуація в багатьох державах є доволі складною. Одномовних та мононаціональних країн немає, тому мовними та етнічними проблемами переймаються майже всі держави. Особливо актуально це для України, де протягом усіх періодів існування держави створювалися умови для мовної асиміляції українців.